

Milí žáci 5. B,

zasílám vám společnou práci na čtvrtek 15. 10. a pátek 16. 10. Nejprve si napište teorii do ČJ-školní. Tématu „odvozování“ se budeme věnovat příští týden podrobněji.

Až budete mít teorii napsanou, věnujte čas procvičování podle zadání:

- v učebnici (s. 13-15) a ze sešitku Procvičování pravopisu.

T: Způsoby tvoření slov

Teorie je vysvětlena také v učebnici s. 12.-15.

Do ČJ-školní si prosím napište tuto teorii (použijte barvičky):

Způsoby tvoření slov

Odvozování

skládání

zkracování

Odvozování – při odvozování připojujeme k základovému slovu předpony, přípony a koncovky.

Postup: Nejprve bylo **základové slovo** PRST, k němu jsme přidali příponu EN a vzniklo **odvozené slovo** PRSTEN. Ta část slova, která je společná těmto dvěma slovům se nazývá **slovotvorný základ**.

základové slovo:

odvozené slovo:

slovotvorný základ:

PRST

PRSTEN

PRST

VODA

VODNÍK

VOD

SKLO

SKLENĚNÝ

SKL

Při tvorbě nových slov „odvozování“ může dojít ke změně ve **slovotvorném základu**:

- Krácení nebo dloužení samohlásek: hlásat -> hlasatel, dar -> dárek
- Střídání samohlásek: dům -> domek, dělník -> dílo, probíhat -> průběh
- Změny souhlásek: žák -> žáček, Praha -> pražský

Skládání – slovo vzniklé „skládáním“ má **dva slovotvorné základy**. Mezi nimi je **spojovací samohláska**, např. e, o, a. Nově vzniklým slovům se říká **složeniny** nebo **slova složená**.

Např. *okamžik, krátkozraký, Jihočech*.

Spojením více slov, které mají platnost i samostatně, vznikají **tzv. slovní spřežky**.

Např. *autoškola (existuje i samostatně: auto, škola), čtyřlístek, zeměkoule, dohromady*.

Zkracování – slova vzniklá z některých písmen původního sousloví. **Mají trojí podobu**:

- a) **Iniciálové zkratky** – počáteční písmena víceslovného názvu. Píší se velkými písmeny, bez teček, při výslovnosti je hláskujeme.
Např. *Univerzita Karlova* -> UK
Česká republika -> ČR
letní filmová škola -> LFŠ
- b) **Zkratková slova** – počáteční písmena nebo slabiky víceslovného názvu vytvoří nové slovo, které se dá skloňovat.
Např. *Besip* = *Bezpečnost silničního provozu*
KRNAP = *Krkonošský národní park*
Lze je skloňovat podle vzoru: KRNAP, bez KRNAPu, s KRNAPem.
- c) **Značky** – vznikly zkrácením slov, jsou to písmena české i cizí abecedy, číslice.
Např. *m=metr, kg=kilogram, 10=X, 12=XII.*

Procvičování

- 1.) Uč. 1/13 – do ČJ-školní
- 2.) Uč. 2/13 – ústně
- 3.) Procvičování pravopisu: oba sloupce/11 – rozliš předponu a předložku.
- 4.) 1/14 – do ČJ-školní – vytvoř dvě tabulky
- 5.) 2/14 – do ČJ-školní – vytvoř dvě tabulky
- 6.) 5/14 – ústně
- 7.) Z následujícího textu vypiš zkratky a napiš do ČJ-školní jejich plný víceslovný název. Pozor na psaní velkých písmen!

Třída 5. A si vyjela na výlet. Nejprve navštívila DDM Šikula, kde si žáci z dotací EU vyrobili vzducholoď. Vzducholoď přelétli do UH, kde měli objednanou exkurzi u hasičů, kteří jim vyprávěli o HZS Zlínského kraje. Protože ještě nedosáhli 15 let, neměli OP, a protože neměli ani 18 let a nemohli mít tudíž ani ŘP, zatkla je MP Uh. Hradiště a odvedla je k potrestání na OÚ Uh. Ostroh. Petr s Tomášem si povzdechli: „Ach jo, s tímto tempem se na LOH nikdy nedostaneme!“

Úkoly na hvězdičky si necháme na příští týden, kdy budeme hlavně procvičovat 😊.

Případné dotazy směřujte sem: zsuokrizkova@gmail.com